

Ontwikkeling van ki moet melk- en vleesveehouderij een boost geven in Tanzania

Ki-cursus op z'n Afrikaans

De rundveeverbetering in Tanzania kent vele uitdagingen of 'changa moto' in het Swahili. De opleiding van inseminatoren voor kunstmatige inseminatie vormt daarbij een belangrijke schakel. De ki-cursus is vergelijkbaar met die in Nederland en Vlaanderen, maar er zijn enkele verschillen.

tekst en beeld **Yvonne Robben**

1 Kunstmatige inseminatie staat in Tanzania nog in de kinderschoenen. Zo zijn er bijna geen kwalitatief goede ki-stieren beschikbaar voor zowel vlees- als melkvee. De ki-ontwikkeling wordt ook beperkt door een onvoorspelbare beschikbaarheid van vloeibare stikstof. Daarnaast laat het distributienetwerk te wensen over. Vloeibaar stikstof en sperma moeten per bus over grote afstanden door het land worden vervoerd, maar niet elke busmaatschappij is bereid om een stikstofvat mee te nemen.

2 Frans Gerritsma, gepensioneerd inseminator, et- en vruchtbaarheidsspecialist van CRV, reisde eind juli af naar Kagera in het noordwesten van Tanzania om er een ki-training te verzorgen. In Kagera werd in het verleden veel gebruikgemaakt van ki. Tegenwoordig is dat niet meer het geval. Kagera Dairy Development Trust en Robben Consult Ltd besloten begin dit jaar om de ki-activiteiten nieuw leven in te blazen met onder meer een ki-cursus.

3 De belangstelling voor de ki-cursus was groot: twintig personen, onder wie drie vrouwen, namen deel. Hun achtergronden waren verschillend. Er waren boeren/ranchers, werknemers van boeren/ranchers, ambtenaren van het ministerie van Veehouderij, een leraar van een landbouwschool, een schoolverlater en werknemers van diverse ngo's. De deelnemers werden verdeeld over twee groepen die elk een week training kregen.

4 De ki-cursus bestond uit een combinatie van theorie en praktijk. De theorie van de anatomie en de fysiologie van het voortplantingssysteem werden behandeld. Er werd in de klas niet alleen een whiteboard gebruikt om de deelnemers uitleg te geven, ook de achterhand van een koe fungeerde als lesgereedschap.

5 Het insemineren werd eerst geoefend op baarmoeders uit het slachthuis. Het was belangrijk om te leren manoeuvreren met de cervix.

6 Het vergde uiterste concentratie van de deelnemers om de cervix te vinden in een levend dier bij het slachthuis, waar vooral jonge dieren van het ankole-ras aangeleverd worden. Het ankole-rund wordt immers later geslachtsrijp dan holstein-friesian-kruisingen of bijvoorbeeld het lokale boran-ras, waardoor het lastig is om de cervix te vinden en het insemineren te oefenen.

7 Om meer ervaring te krijgen is elke groep ook een dag naar een ranch geweest om te oefenen met dieren van andere rassen en oudere dieren.

8 Aan het eind van de training kregen alle deelnemers een certificaat van deelname uitgereikt. De eerste stappen zijn daarmee gezet naar een toekomst met rundveeverbetering en met ki.

